

Ինչո՞ւ է անհրաժեշտ Ուկրաինայում սահմանադրական բարեփոխումներ իրականացնել

13-ը ապրիլի, 2016թ.

Հեղինակներ՝ տնտեսագիտության նոբելյան մրցանակակիր (2007թ.) Ռոջեր Մայերսոն, Կալիֆորնիայի համալսարանի (Բերկլի, ԱՄՆ) Մորիս Կոքսի անվան տնտեսագիտության ամբիոնի դասախոս Ժերար Ռոլանդ, VoxUkraine կայքի համահիմնադիր, Կիևի տնտեսագիտության դպրոցի պատվավոր նախագահ Տիմոֆեյ Միլովանով

Ուկրաինայի կրկնվող քաղաքական ճգնաժամերը

2016թ. ապրիլի 10-ին Ուկրաինայի վարչապետ Արսենի Յացենյուկը հայտարարեց իր հրաժարականի մասին՝ ակնարկելով, որ ապագայում հավակնում է նախագահական ընտրություններին մասնակցել: Պարոն Յացենյուկը պաշտպանեց խորհրդարանի խոսնակ Վոլոդիմիր Գրոյսմանի՝ որպես իրեն հաջորդող վարչապետի թեկնածությունը, որին Ուկրաինայի նախագահ Պետրո Պորոշենկոյի հավատարիմ անձն են համարում:

Կրկնվող քաղաքական ճգնաժամերը, կառավարությունների կարճատև կյանքը և տարածվող կոռուպցիան Ուկրաինայի համար դարձել են սովորական: Սովորական է դարձել նաև ներքին քաղաքական պայքարը նախագահի և վարչապետի միջև՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախագահը համախմբում է իրական իշխանության զգալի մասը: Սակայն ուժեղ նախագահները հակված են չարաշահելու իրենց տրված իշխանությունը, և դա հնարավոր է զսպել միայն փողոցում բողոքի ցույցեր

կազմակերպելով, որոնք իրենց գազաթնակետին են հասնում «Մայդաններում» և երբեմն նախագահին զրկում են իշխանությունից: Քաղաքական ներքին պայքարից և ամենավերջին Մայդանից հետո իրականացված բարեփոխումների ու կոռուպցիայի վերացման դանդաղ ընթացքից հիասթափված՝ Ուկրաինայի ժողովուրդն սկսեց ակտիվորեն քննարկել, թե որ ժողովրդավարական համակարգը Ուկրաինայի համար լավագույնը կլինի: Հիմնավոր պատճառներ կան կարծելու, որ մշտական քաղաքական ճգնաժամերից և էնդեմիկ կոռուպցիայից խուսափելու համար Ուկրաինային արմատական սահմանադրական փոփոխություններ են անհրաժեշտ:

Սահմանադրական բացէր

Ուկրաինայում խորհրդարանական-նախագահական (խառը) համակարգ է գործում, որում վարչապետը և նախագահը վերահսկում են իշխանության գործադիր ճյուղի տարբեր հատվածները: Նախագահն ընտրվում է անմիջապես ժողովրդի կողմից, իսկ վարչապետին նշանակում է խորհրդարանը: Նախագահը վերահսկում է տեղական իշխանություններին և կառավարության մի հատվածին, իսկ վարչապետը վերահսկում է կառավարության հիմնական մասը: Նախագահի կողմից տեղական կառավարման մարմինների, իսկ խորհրդարանի կողմից նախարարների վերահսկողությունը Ուկրաինայի առանձնահատկությունն է:

Լիազորությունների բաշխման այս խառը մոդելը քաղաքական ներքին պայքար է հրահրում և միմյանց մեղադրելու հնարավորություններ ստեղծում: Հատկապես խնդրահարույց է նախագահի՝ տեղական իշխանությունների ղեկավարներ նշանակելու լիազորությունը: Նախագահի կողմից նշանակված այս պաշտոնյաները ընտրողների պահանջները բավարարելու բավարար խթան չունեն: Փոխարենը նրանք նախագահի պահանջներն են բավարարում: Միևնույն ժամանակ վարչապետը կառավարության նախարարների մեծ մասին է վերահսկում: Մինչ նախագահը և վարչապետը մրցում են՝ փորձելով

ավելի մեծ իշխանություն ձեռք բերել, տեղական ինքնակառավարման մարմինները երկու քարի արանքում են հայտնվում, և տարբեր օղակների պաշտոնյաներ սաբոտաժի են ենթարկում միմյանց գործողությունները:

Մեկ այլ կարևոր հիմնախնդիր է նաև այն, որ Ուկրաինային խիստ անհրաժեշտ է այնպիսի ազգային ղեկավար, որը կառավարությունում կոռուպցիան վերացնելու գործին կնվիրվի: Ուկրաինայի Սահմանադրությամբ նախագահին վերապահված է գլխավոր դատախազին և անվտանգության ծառայության ղեկավարին նշանակելու լիազորությունը, որոնց նշանակումը ենթակա է խորհրդարանի հաստատմանը: Սակայն որպեսզի նախագահը կոռուպցիայի դեմ պայքարի նվիրյալ առաջնորդի դերը ստանձնի, նրանից պետք է վերցնել պետական ծառայողներ նշանակելու պարտավորությունը: Քաղաքական տեսանկյունից ղեկավարների համար դժվար է հակակոռուպցիոն հետաքննություն իրականացնել այն ծառայողների նկատմամբ, որոնց իրենք են նշանակել:

Ուկրաինացիները կարող են հույս ունենալ, որ իրենց նախագահը կգլխավորի հակակոռուպցիոն հետաքննությունները, եթե գործադիր իշխանության պաշտոնյաներ նշանակելու լիազորությունն ամբողջովին փոխանցվի Գերագույն ռադայի կողմից ընտրվող վարչապետին և տեղական խորհուրդների կողմից ընտրվող տեղական իշխանություններին: Սա նաև կնվազեցնի քաղաքական ներքին պայքարի հնարավորությունները և կմեծացնի կառավարության հաշվետվողականությունը, իսկ նախագահն ու վարչապետը միմյանց կմեղադրեն իշխանության գործադիր ճյուղի սխալների համար:

Նախագահական և խորհրդարանական համակարգերի համեմատական վերլուծություն

Աշխարհում ժողովրդավարական համակարգերը բաժանվում են նախագահական և խորհրդարանական համակարգերի: Իհարկե, կատարյալ

Ժողովրդավարական համակարգ գոյություն չունի: Ժողովրդավարական տարբեր համակարգերն իրենց առավելություններն ու թերություններն ունեն: Հաջորդ երկու բաժնում կներկայացնենք նախագահական և խորհրդարանական համակարգերի ընդարձակ համեմատությունը, և դրանց՝ օրենսդիր մարմնի ընտրության տարբեր կարգերից կախված լինելը (համեմատության արդյունքներն ամփոփված են հոդվածի վերջում ներկայացված աղյուսակում):

Նախագահական ժողովրդավարություններում իշխանության գործադիր ճյուղի ղեկավարը (նախագահը) ընտրվում է իշխանության օրենսդիր ճյուղից (խորհրդարանից) անկախ: Խորհրդարանն այդ դեպքում նախագահին պաշտոնանկ անելու լիազորություն չի ունենում, բացառությամբ առանձնահատուկ դեպքերում՝ իմպիչմենտի միջոցով:

Խորհրդարանական համակարգում գործադիր իշխանության ղեկավարը (վարչապետը) ընտրվում է խորհրդարանի կողմից, վերջինս նաև անվստահություն հայտնելու միջոցով կառավարությունը լուծարելու լիազորություն ունի: Այսպիսով, խորհրդարանական համակարգերում գործադիր և օրենսդիր իշխանությունները սահմանադրությամբ չեն տարանջատվում:

Երբ խորհրդարանական համակարգում մեծամասնություն կազմող կոալիցիան վերահսկում է կառավարությանը, այն կարող է արագ և արդյունավետ կերպով որոշումներ կայացնել: Վարչապետի՝ օրենսդիր մարմնի մեծամասնությունից կախված լինելու հանգամանքը դրդում է, որ նա այնպիսի քաղաքական գործչի հեղինակություն ունենա, որն իշխանության ռեսուրսները հավասարապես բաշխում է իրեն սատարող օրենսդիրների միջև: Իշխող խորհրդարանական կոալիցիայի անդամները նույնպես կարող են շահագրգռված լինել սատարելու որևէ օրինագիծ՝ վերածելով դա վստահության քվեի, որից կարող է կախված լինել կառավարությունը: Արդյունքում խորհրդարանական համակարգի կուսակցություններն ավելի կարգապահ ու համախմբված են, քան նախագահական համակարգի կուսակցությունները:

Նախագահական համակարգում նախագահը հակված է հովանավորելու և սատարելու նրանց, որոնք կարող են աջակցել իր վերընտրվելուն: Այս դեպքում հատուկ շահ հետապնդող «օրինական ընտրակաշառքի» դրույթը պետք է ամրագրվի օրենքով, որ նախագահը շահի այն օրենսդիրների աջակցությունը, որոնց կուսակցական կարգապահությունը, ի տարբերություն խորհրդարանական համակարգի, ավելի վատն է:

Եթե խորհրդարանական համակարգում ոչ մի կուսակցություն օրենսդիր մարմնում մեծամասնություն չի կազմում, կառավարությունը կարող է պարալիզացվել, մինչև մի խումբ կուսակցություններ, որոնք միասին մեծամասնություն են կազմում, համաձայնության գան կառավարություն ձևավորելու շուրջ: Սա հաճախ տեղի է ունենում ընտրությունից մի քանի շաբաթ անց, սակայն նոր իշխող կոալիցիան սովորաբար կարող է ավելի արագ կազմավորվել: Ինչևէ, նախագահական համակարգում որոշումների կայացման նման պարալիզացումը կարող է շարունակվել նախագահի պաշտոնավարման ողջ ընթացքում, եթե նախագահի կուսակցությունը օրենսդիր մարմնին չվերահսկի, ինչպես հաճախ տեղի էր ունենում ԱՄՆ-ում վերջին տասնամյակների ընթացքում:

Խորհրդարանական կոալիցիայի կուսակցությունները կարող են սպառնալ կառավարությանը՝ պահանջելով նրա հրաժարականը, եթե կոալիցիայի մասնակցությունից բավարար օգուտ չստանան: Խորհրդարանական համակարգում նման սպառնալիքները կարող են կառավարությանը կրկնվող ճգնաժամերի և երկարատև անգործության վտանգի առաջ կանգնեցնել: Սակայն այս վտանգը կարելի է նվազեցնել «կառուցողական անվստահության քվե» կոչված սահմանադրական կարգի օգնությամբ, որի համաձայն խորհրդարանական կառավարությունը հրաժարական է տալիս միայն այն դեպքում, եթե նրան փոխարինող այլ ընտրանքային մեծամասնություն կա: Այս կարգն առաջին անգամ ներդրվել է Գերմանիայում և այժմ կիրառվում է բազմաթիվ երկրներում:

Կան արդյունավետ նախագահական համակարգերի որոշ օրինակներ,

որտեղ գործադիր իշխանությունը սահմանափակ լիազորություններ ունի, քանի որ օրենսդիր մարմինն արդյունավետորեն զսպում է նախագահների՝ իշխանությունը մեծացնելու փորձերը: Որպես օրինակ կարելի է բերել ԱՄՆ-ը և Չիլին: Այնուամենայնիվ, աշխարհի նախագահական համակարգերի մեծ մասը միապետության միտում ունեն, քանի որ նախագահները մշտապես ձգտում են մեծացնել իրենց իշխանությունը՝ ընդհուպ մինչև պետության կառավարման բոլոր ճյուղերի արդյունավետ վերահսկում: Սա կարող է հանգեցնել նրան, որ պաշտոնավարող նախագահը չարաշահի իշխանությունը՝ կարծելով, որ իր լիազորությունները զսպման ենթակա չեն: Վերջին շրջանի թարմ օրինակներ են Ռուսաստանը և Թուրքիան: Նախկին Խորհրդային Միության բոլոր հանրապետությունները (բացի Մոլդովայից) նախագահական համակարգ ընդունեցին և հիմնականում ոչ լավ արդյունքներ գրանցեցին՝ Կենտրոնական Եվրոպայի և Արևմտյան Եվրոպայի խորհրդարանական համակարգերի համեմատ: Ուկրաինայի վերջին 25 տարվա պատմությունն այդ անհաջող արդյունքի վառ օրինակ է:

Որոշ երկրներ, այդ թվում՝ Ուկրաինան, կիսանախագահական խառը համակարգ են կիրառում, որտեղ իշխանությունը բաժանվում է ընտրված նախագահի և վարչապետի միջև, որը հաշվետու է օրենսդիր մարմնին: Նման կիսանախագահական համակարգերի կողմնակիցները հույս ունեն, որ կմիավորեն նախագահական և խորհրդարանական համակարգերի լավագույն կողմերը, սակայն քննադատներին մտահոգում է այն, որ փոխարենը երկու համակարգերի ամենավատ կողմերը կմիավորվեն: Անշուշտ, ցանկացած կիսանախագահական համակարգում նախագահի և վարչապետի միջև գործադիր իշխանության շրջանակում կարող է բախում առաջանալ:

Առաջին կիսանախագահական համակարգերից մեկը գերմանական Վայմարյան Հանրապետությունում (1919-1933թթ.) էր գործում, որը փլուզվեց, երբ երկրորդ համաշխարհային պատերազմից առաջ իշխանության եկան նացիստները: Ֆրանսիան այսօր հաճախ կիսանախագահական պետություն են անվանում, սակայն Ֆրանսիան ավելի շուտ կարելի է խորհրդարանական

պետություն համարել, քանի որ (Ֆրանսիայում ընդունված «համակեցության» նորմերի համաձայն) վարչապետը վերահսկում է կառավարությունը, իսկ օրենսդիր մարմինը վերահսկվում է ոչ թե նախագահի կուսակցության, այլ մեկ ուրիշ կուսակցության կողմից:

Կախվածությունն ընտրական համակարգից

Որոշ երկրներում օրենսդիր մարմինն ընտրվում է համամասնական ընտրական կարգով, և խորհրդարանում տարբեր կուսակցությունների մանդատները շատ թե քիչ համապատասխանում են ստացած ձայներին: Այլ երկրներում օրենսդիր մարմինն ընտրվում է մեծամասնական ընտրական կարգով, որի դեպքում յուրաքանչյուր ընտրատարածք միայն մեկ մանդատ է ունենում, իսկ այդ մանդատն ամենաշատ ձայները հավաքած թեկնածուն է ստանում:

Որպես կանոն, համամասնական ընտրական կարգի դեպքում օրենսդիր մարմնում ավելի շատ փոքր կուսակցություններ են ձևավորվում, որը խորհրդարանական համակարգում ընտրության ավարտից հետո կարող է բարդացնել իշխող կոալիցիա ստեղծելու խնդիրը: Որոշումներն, ընդհանուր առմամբ, նույնպես դանդաղ են ընդունվում և պահանջում են փոխզիջումներ, որոնք հաճախ արդյունավետ չեն: Կառավարությունը հաճախ կայուն չէ, քանի որ կուսակցություններից մեկը կամ մի քանիսը կարող են դադարել աջակցել կառավարությանը:

Սակայն մեծամասնական ընտրական կարգն զգալի փոքրամասնություն կազմող խմբերին կարող է ամբողջությամբ կամ գրեթե ամբողջությամբ զրկել օրենսդիր մարմնում ներկայացված լինելուց, եթե նրանք չունենան այնքան աշխարհագրական կենտրոնացում, որպեսզի որևէ ընտրատարածքում մեծամասնություն կազմեն: Ավելին, մեծամասնական ընտրական կարգը կարող է խորացնել աշխարհագրական ֆավորիտիզմի խնդիրը՝ թուլացնելով այն տարածքները, որոնց ներկայացուցիչներն իշխող

կոալիցիայի մաս չեն կազմում: Այս խնդիրը կարելի է մասնակիորեն լուծել ապակենտրոնացման՝ իշխանության զգալի մասը տեղական իշխանություններին փոխանցելու միջոցով, որպեսզի մարդիկ կարողանան հաստատուն կերպով օգտվել տեղական իշխանությունների ծառայություններից նույնիսկ այն դեպքում, երբ կառավարության կոալիցիայի աշխարհագրական սահմաններից դուրս են գտնվում:

Ոչ բավարար ներկայացված փոքրամասնությունների մեկուսացման այս խնդիրներից խուսափելու համար խորհրդարանական համակարգերում սովորաբար նախապատվությունը տրվում է համամասնական ընտրական կարգին: Համամասնական ընտրական կարգով խորհրդարանական համակարգը սովորաբար ավելի ներառական է, քան մեծամասնական կարգով համակարգը: Համամասնական ընտրական կարգի մեկ այլ առավելությունն այն է, որ այնտեղ նախապատվությունը տրվում է ոչ թե մասնավոր, այլ ընդհանրական հանրային բարիքին, քանի որ ընտրապայքարում կարևորն ընդհանուր հավաքած ձայներն են, այլ ոչ թե առանձին առանցքային տեղամասերում հավաքած ձայները: Այսպես հնարավոր է պաշտպանել նաև փոքրամասնություններին:

Նախագահական համակարգերում կուսակցությունների մանդատների՝ համամասնական կարգով մասնատվածությունը կարող է թուլացնել օրենսդիր մարմնի՝ նախագահի իշխանությունը սահմանափակելու ունակությունը:

Հաշվի առնելով չվերահսկվող իշխանությամբ նախագահի՝ ինքնակալ դառնալու համատարած վտանգը՝ շատերը կարծում են, որ նախագահական ժողովրդավարությունն ավելի լավ արդյունք է տալիս, եթե օրենսդիր մարմինն ընտրվում է մեծամասնական ընտրական կարգով, ինչպես ԱՄՆ-ում և Չիլիում է:

Ո՞ր համակարգը լավագույնս կհամապատասխանի Ուկրաինային

Ուկրաինայի կիսանախագահական համակարգում նախարարները հաշվետու են Գերագույն ռադային, սակայն տեղական իշխանությունների ղեկավարները նշանակվում են նախագահի կողմից: Լիազորությունների այս տարանջատումը լուրջ խնդիրներ է ստեղծել Ուկրաինայի համար՝ առնվազն երեք պատճառով: Առաջին. այն նախարարների և տեղական իշխանությունների ղեկավարների միջև մշտական ներկառավարական կոնֆլիկտի առաջացման հնարավորություն է ստեղծել: Երկրորդ. ընտրողները գուցե հասկանան, որ նախագահին ավելի քիչ կմտահոգի իր կողմից նշանակված տեղական կառավարման մարմնի պաշտոնյաների կոռումպացվածությունն այն մարզերում, որտեղ նա ավելի քիչ ձայն է ստանում, և նրան սատարող մարզերի շրջանակից դուրս գրեթե բոլորը կցանկանան դեմ արտահայտվել նրան: Այսպիսով, դա Ուկրաինայում դանդաղ, բայց կայուն կերպով մեծացրել է նախագահական քաղաքականության մարզային բևեռացումը:

Երրորդ. քանի որ տեղական իշխանությունները վերահսկվում են նախագահի կողմից, տեղական իշխանություններում նոր խոստումնալից առաջնորդների ի հայտ գալու հավանականությունը նվազում է: Մի շարք արդյունավետ ժողովրդավարություններում տեղական կառավարման մարմինների ընտրված ղեկավարները հնարավորություն ունեն ապացուցելու, որ իրենք պետական ղեկավարի ուժեղ և մրցունակ թեկնածու են, եթե տեղական կառավարման մակարդակում բարձրորակ հանրային ծառայություններ մատուցեն: Սակայն երբ Ուկրաինայի նախագահը տեղական իշխանությունների ղեկավարների է նշանակում և հեռացնում, նա կարող է օգտագործել այդ լիազորությունը և տեղական առաջնորդներին զրկել ուժեղ մրցակից թեկնածու դառնալու բոլոր հնարավորություններից: Այսպիսով, Ուկրաինայի կիսանախագահական համակարգը հակված է ժողովրդավարական մրցակցությունը թուլացնելուն:

Այսօր Ուկրաինան ամենաշատն այնպիսի ազգային առաջնորդի կարիք ունի, որն իսկապես նվիրված է բոլոր ոլորտներում կոռուպցիան բացահայտելու գործին: Երբ նախագահը և վարչապետը երկուսն էլ

նշանակում են կառավարության պաշտոնյաների մեծ մասին, նրանք երկուսն էլ կնախընտրեն չներքաշվել աղմկահարույց կոռուպցիոն սկանդալներում: Եթե Ուկրաինայի ժողովուրդը ցանկանում է այնպիսի նախագահ ունենալ, որը շահագրգռված է կոռուպցիան արմատախիլ անելով, նախագահը պետք է ամբողջովին զրկված լինի կառավարության պաշտոնյաներ նշանակելու հնարավորությունից: Սա իրական խորհրդարանական համակարգի կայացման հարցում ծանրակշիռ փաստարկ է. կառավարության պաշտոնյաները լիովին հաշվետու են Գերագույն ռադային, իսկ մարզերի և շրջանների տեղական իշխանությունները լիովին հաշվետու են իրենց համապատասխան մարզային ու շրջանային խորհուրդներին:

Ուկրաինայի համար լավ օրինակ կարող է լինել Ավստրիան: Ավստրիայի նախագահն ընտրվում է անմիջապես ժողովրդի կողմից, սակայն կառավարության նկատմամբ շատ սահմանափակ լիազորություններ ունի: Կառավարության առաջ անմիջական պատասխանատվությունից այս տարանջատումն Ավստրիայի նախագահներին օգնել է երկրում հանրության շահերի ազնիվ ու ակտիվ պաշտպանը դառնալ: Արդյունքում Ավստրիայի նախագահները սովորաբար շատ հայտնի են դառնում և պարբերաբար վերընտրվում են ձայների մեծամասնությամբ (նույնիսկ երբ այլ ընտրություններում նախագահի կուսակցությունը լավ արդյունքներ չի ունենում):

Նախագահի լիազորությունները սահմանափակելու և տեղական իշխանություններն ապակենտրոնացնելու վերոնշյալ փաստարկները Ուկրաինայի ընտրական համակարգի որևէ բարեփոխումից կախված չեն: Սակայն ոմանք կողմ են այնպիսի ընտրական բարեփոխման, որով համամասնական կարգով բաշխվող մանդատների թիվը Գերագույն ռադայում 50%-ից կդառնա 100%: Եթե միամանդատ ընտրատարժքները վերացվեին, բաց կուսակցական ցուցակներն ավելի կարևոր կդառնային, քանի որ դրանք ընտրողներին թույլ են տալիս ձայն տալ կուսակցության կողմից իրենց մարզի համար նշանակված այն թեկնածուներին, որոնց ցանկանում են առաջին տեղում տեսնել: Եթե համամասնական ընտրական

կարգը 20 կամ ավելի մանդատի իրավունք ունեցող խոշոր ընտրատարածքներում կիրառվեր, կուսակցությունների ցանկացած կողմից, որը կկարողանար իշխող մեծամասնություն ձևավորել Գերագույն ռադայում, ամենայն հավանականությամբ յուրաքանչյուր ընտրատարածքից առնվազն մի քանի ներկայացուցչի կներառեր: Այդպիսով ընտրական բարեփոխումը կօգներ կրճատել նաև մարզային բևեռացումը:

Ուկրաինայում սահմանադրական բարեփոխմանն առնչվող որևէ հարցի շուրջ որոշում կայացնելու վերջնական իրավունքը ժողովրդավարության սկզբունքով պետք է Ուկրաինայի քաղաքացիներին պատկանի: Սակայն, որպես կանոն, պետք է ակնկալել, որ ներկայիս ընտրված ղեկավարները կդիմադրեն իրենց լիազորությունները սահմանափակող ցանկացած փոփոխության, իսկ սահմանադրական բարեփոխումները չեն կարող արդյունավետ լինել առանց ժողովրդի խիստ պահանջի: Սահմանադրական բարեփոխման նման դիմադրությունը միշտ չէ, որ բացասական երևույթ է, քանի որ պետության կայունությունը կարևոր է, և հետևաբար սահմանադրությունները միայն խիստ անհրաժեշտության դեպքում պետք է փոխվեն: Այս հոդվածով փորձ է արվում ցույց տալ Ուկրաինայի ժողովրդին, որ գուցե եկել է սահմանադրական բարեփոխման հարցն իսկապես լրջորեն դիտարկելու ժամանակը:

Ժողովրդավարական քաղաքական տարբեր ինստիտուտների առավելություններն ու թերությունները

Նախագահական մեծամասնական ընտրություններ

Առավելություն

- լիազորությունները հստակ տարանջատելու հնարավորություն

Թերություն

- իշխանության մեծ չափով կենտրոնացում նախագահի ձեռքում
- կուսակցական անկարգապահություն, օրինական ընտրակաշառքով ձևավորված քաղաքականություն
- հնարավոր է կառավարության պարալիզացում

Խորհրդարանական մեծամասնական ընտրություններ

Առավելություն

- որոշումների արագ և արդյունավետ ընդունում
- ուժեղ կարգապահություն կուսակցության ներսում

Թերություն

- գործադիր և օրենսդիր իշխանությունների միջև լիազորությունները տարանջատված չեն
- փոքրամասնությունները կարող են երկար ժամանակով դուրս մղվել իշխանությունից
- որոշ փոքրամասնությունների և բնակավայրերի կարող է չափազանց մեծ առավելություն տրվել

Նախագահական համամասնական ընտրություններ

Առավելություն

- լիազորությունները հստակ տարանջատելու հնարավորություն

Թերություն

- իշխանության մեծ չափով կենտրոնացում նախագահի ձեռքում
- կուսակցական անկարգապահություն, օրինական ընտրակաշառքով ձևավորված քաղաքականություն
- հնարավոր է կառավարության պարալիզացում
- որքան ավելի շատ է մասնատումը, այնքան ավելի մեծ իշխանություն է ունենում նախագահը, ինչը նպաստում է հովանավորչության ավելացմանը

Խորհրդարանական համամասնական ընտրություններ

Առավելություն

- ներառական մեծամասնություն
- ներկուսակցական ուժեղ կարգապահություն
- ընդհանրական հանրային բարիքներ

Թերություն

- գործադիր և օրենսդիր իշխանությունների միջև լիազորությունները տարանջատված չեն
- որոշումների ընդունման գործընթացն ավելի դանդաղ է ու ավելի անարդյունավետ
- կառավարության փոքրամասնություն կազմող գործընկերները չափազանց մեծ իշխանություն ունեն
- պետության կայունությունը ավելի թույլ է

Այս հոդվածը տրամադրել է [VoxUkraine](#) կայքը: